

УДК: 336.1+330.3

А. А. ОЛЕШКО, д.е.н., професор,
завідувач кафедри смарт-економіки,
Київський національний університет технологій та дизайну,
Київ, Україна

В.О. КВАС
аспірант кафедри смарт-економіки,
Київський національний університет технологій та дизайну,
Київ, Україна

НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ

В Україні система пенсійного забезпечення протягом останнього десятиліття знаходиться у перманентному кризовому стані, що виявляється у низькому рівні пенсій переважної більшості населення, що отримує пенсію, високому дефіциті Пенсійного фонду України та несправедливому механізмі нарахування і диференціації розміру пенсійних виплат.

Перший та другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Третій рівень – це система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення [1].

Суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення є:

- недержавні пенсійні фонди;
- страхові організації, які уклали договори страхування довічної пенсії з учасниками фонду, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;
- банківські установи, які уклали договори про відкриття пенсійних депозитних рахунків;
- вкладники та учасники пенсійних фондів, учасники накопичувальної системи пенсійного страхування;
- вкладники пенсійних депозитних рахунків;
- учасники недержавного пенсійного забезпечення;
- засновники пенсійних фондів;
- роботодавці - платники корпоративних пенсійних фондів;
- саморегулювні організації суб'єктів, які надають послуги у сфері недержавного пенсійного забезпечення;
- органи державного нагляду і контролю у сфері недержавного пенсійного забезпечення;
- адміністратори пенсійних фондів;
- компанії з управління активами;
- зберігачі;
- аудитори;

- особи, які надають консультаційні та агентські послуги [1].

Недержавне пенсійне забезпечення як складова системи накопичувального пенсійного забезпечення здійснюється:

- пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів.
- страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду.
- банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень [2].

Для запровадження ефективної системи недержавного пенсійного забезпечення необхідно забезпечити антикризове управління.

Антикризове управління системою недержавного пенсійного забезпечення здійснюється на двох рівнях:

1) макроекономічний (державний) рівень – передбачає діяльність державних інститутів щодо законодавчого забезпечення, розробки і реалізації стратегій, проведення пенсійної реформи та здійснення державного регулювання, нагляду і контролю за функціонуванням суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення;

2) мікроекономічний (рівень фінансових корпорацій) – передбачає діяльність суб'єктів системи накопичувального пенсійного забезпечення щодо розробки і реалізації системи антикризового управління у фінансових корпораціях у межах загальнодержавної політики пенсійного забезпечення [2].

Основними функціями антикризового управління недержавними пенсійними фондами на макро- та мікроекономічному рівні є прогнозуюча, планувальна, наглядова, регулююча, стимулююча і контролююча.

Розбудова системи недержавного пенсійного забезпечення дозволить [3]:

- створити додаткове до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування джерело пенсійних виплат;
- забезпечити громадянам більш високий рівень життя при досягненні пенсійного віку;
- забезпечити формування нових джерел інвестиційних ресурсів для інвестування в сектори економіки;
- створити умови для додаткового стимулювання розвитку ринку капіталів, здешевлення кредитів та підвищення ліквідності фондового ринку;
- побудувати систему недержавного пенсійного забезпечення України на основі апробованих у світовій практиці принципів та механізмів.

Література

1. Про недержавне пенсійне забезпечення: закон України від 09.07.2003 зі змінами і доповненнями, внесеними від 05.06.2014. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1057-15/page> (дата звернення 29.04.2025).
2. Олешко А. А. Побоча К. П. Антикризове управління фінансовими корпораціями : навчальний посібник; Державна фіскальна служба України, Університет ДФС України. Ірпінь, 2017. 442 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 94).
3. Олешко А. А. Механізм антикризового управління фінансовими корпораціями. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf (дата звернення 29.04.2025).